

Sini Lahdenperä
Erityisasiantuntija

Eduskunta
Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle rahankeräyslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 214/2018 vp)

Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Hallitus esittää annettavaksi uuden rahankeräyslain. Laissa säädettäisiin rahankeräysten järjestämisestä ja niiden asianmukaisuuden valvonnasta. Nykyinen rahankeräyslaki kumottaisiin.

Esityksellä toteutetaan pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman tavoitetta vapaaehtoistoiminnan merkittävästä helpottamisesta rahankeräyksen järjestäjien sekä viranomaisen hallinnollista taakkaa keventämällä ja lupaprosesseja sujuvoittamalla. Lailla on myös tarkoitus estää rahankeräykseen mahdollisesti liittyvää rikollista toimintaa sekä vastata kansainvälisiin velvoitteisiin rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnassa. Kokonaisuudistuksen tavoitteena on lisäksi kolmannen sektorin toimintamahdollisuuksien lisääminen luomalla viranomaismenettely, jossa jatkuvasti rahankeräyksiä ja kertaluonteisia keräyksiä järjestäville tahoille olisi erilliset niiden tarpeita paremmin vastaavat viranomaismenettelyt. Ehdotetun rahankeräyslain tavoitteena on lisäksi edistää kansalaisyhteiskunnan toimintaa mahdollistamalla laajemmin rekisteröimättömässä muodossa toimivien kansalaisryhmien ja pienten yhdistysten varainhankinta rahankeräyksiin ja mahdollistamalla rahankeräysten järjestäminen nykyistä huomattavasti nopeammin yhteisöllisen rahoitustarpeen synnyttyä.

Rahankeräys olisi jatkossa mahdollista järjestää kahta vaihtoehtoista menettelyä hyödyntäen. Rahankeräyksen järjestämisen edellytyksenä olisi joko rahankeräyslupan hakeminen Poliisihallitukselta tai ilmoituksen tekeminen poliisilaitokselle pienkeräyksen järjestämisestä. Samalla luovutettaisiin viranomaisten alueellisesta toimivallanjaosta. Näiden kahden menettelyn lisäksi rahankeräyslaissa säädettäisiin eräistä lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävistä rahankeräyksistä sekä vaalikeräyksistä, joihin ei tarvitsisi hakea lupaa tai joista ei tarvitsisi tehdä ilmoitusta. Vaalikeräyksiä koskisi voimassa olevan rahankeräyslain säännöksiä vastaavasti tilitysvelvollisuus.

Laissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden nojalla Poliisihallituksella ja poliisilaitoksilla olisi mahdollisuus keskeyttää rahankeräys. Laissa säädetyillä edellytyksillä Poliisihallitus ja poliisilaitokset voisivat myös kieltää pankkia luovuttamasta rahankeräysvaroja rahankeräyksen järjestäjän rahankeräystililtä. Lisäksi laissa säädettäisiin Poliisihallituksen toimivallasta peruuttaa rahankeräyslupa. Valvontaviranomaisella olisi myös mahdollisuus antaa luvanhaltijalle kirjallinen varoitus rahankeräyslupan peruuttamisen sijasta.

Rahankeräyslupa

Rahankeräyslain tavoitteena olisi voimassa olevan lain mukaisesti kolmannen sektorin toimintaedellytysten tukeminen. Tämän vuoksi rahankeräyslupan myöntämisen edellytyksenä olisi edelleen pääsääntöisesti rahankeräyksen järjestäjän toiminnan tarkoituksen sekä keräystarkoituksen yleishyödyllisyys. Laissa säädettäisiin aikaisempaa yksityiskohtaisemmin niistä tahoista, joille rahankeräyslupa voitaisiin myöntää. Valtiolle, maakunnalle, kunnalle ja kuntayhtymälle ei voitaisi myöntää rahankeräyslupaa. Korkeakoulujen ja Kansallisgallerian oikeus saada rahankeräyslupa säilytettäisiin. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkon sisällä rahankeräysoikeus osoitettaisiin hiippakuntien sijasta seurakunnille. Lisäksi rahankeräyksen järjestäjille tulisi jatkuva oikeus kerätä varoja pääomittamistarkoituksessa.

Voimassa olevan rahankeräyslain mukaisista määräaikaisista luvista luovuttaisiin ja rahankeräyslupa myönnettäisiin aina toistaiseksi voimassa olevana. Ehdotetussa laissa säädetty hakemusmenettely olisi huomattavasti kevyempi, kuin voimassa olevaan lakiin perustuva menettely. Hakijan ei tulisi enää ilmoittaa viranomaiselle rahankeräyksen järjestämisessä käytettäviä keräystapoja ja niistä aiheutuvia kustannuksia. Myös toiminnan vakiintuneisuuden ja keräyksen yleisen edun mukaisuuden arvioimisesta luovuttaisiin.

Rahankeräyslupan saamisen jälkeen rahankeräyksen järjestäjä voisi käynnistää uusia rahankeräyksiä ilman, että uuden keräyksen aloittamisesta tulisi erikseen ilmoittaa viranomaiselle. Rahankeräyksen järjestäjä tekisi vuosittain Poliisihallitukselle vuosi-ilmoituksen rahankeräysten järjestämisestä, keräystuotosta ja tuoton käyttämisestä. Tulevan tilikauden keräyksistä ilmoitettaisiin viranomaiselle suuntaa-antavalla vuosisuunnitelmalla.

Pienkeräys

Pienkeräyksellä tarkoitetaan ilmoituksenvaraista, keston ja keräystuoton enimmäismäärän osalta rajoitettua rahankeräystä. Pienkeräyksen järjestäjältä ja keräystarkoitukselta ei edellytettäisi yleishyödyllisyyttä. Kerääjätahoja tarkentavilla rajoituksilla pyrittäisiin kuitenkin tukemaan yleishyödyllisen toiminnan rahoittamisen tukemisen tavoitetta, vaikka pienkeräyksen järjestäjän toiminnalta ei nimenomaisesti edellytettäisi yleishyödyllisyyttä. Yritysmuodossa toimiva taho ei voisi järjestää pienkeräystä.

Pienkeräystä ei saisi järjestää elinkeinotoiminnan tukemiseksi tai oikeushenkilön varallisuuden kartuttamiseksi. Yhdellä pienkeräyksellä olisi mahdollista kerätä enintään 10 000 euroa. Yksi pienkeräys saisi kestää enintään kolme kuukautta ja keräyksiä saisi järjestää enintään kaksi kertaa kalenterivuoden aikana. Pienkeräyksestä tulisi tehdä tilitys poliisilaitokselle kaksi kuukautta keräyksen loppumisen jälkeen.

Rikoslakiin esitettävät muutokset

Uuden rahankeräyslain johdosta ehdotetaan muutettavaksi rikoslain 17 luvun 16 c §:n rahankeräysrikosta koskevia säännöksiä. Ehdotetussa pykälässä on huomioitu lupamenettelyn lisäksi käyttöön otettava ilmoituksenvarainen menettely sekä käytännön toimeenpanijaa koskevan sääntelyn purkaminen. Siltä osin kuin kyse olisi pikemminkin rahankeräyksiin liittyvien hallinnollisten velvollisuuksien rikkomisesta, tekoja arvioitaisiin ehdotetussa rahankeräyslaissa tarkoitettuina rahankeräysrikkomuksina.

Esityksen vaikutukset

Esityksellä lisättäisiin kolmannen sektorin toimintamahdollisuuksia rahankeräysten järjestämisessä sekä edistettäisiin rekisteröimättömässä muodossa toimivien kansalaisryhmien rahankeräysten järjestämistä. Esityksellä lisättäisiin myös kolmannen sektorin mahdollisuuksia hyödyntää yritysysteistyötä purkamalla käytännön toimeenpanijoita koskeva sääntely. Esityksellä vastattaisiin myös digitalisaation tuomiin mahdollisuuksiin kehittämällä lainsäädäntömuutoksin sähköistä asiointia, luopumalla viranomaisten alueellisesta toimivallanjaosta sekä keräystapojen sääntelystä.